

Силабус дисципліни (курсу)

«Історичне краєзнавство»

Ступінь освіти: магістр
Освітньо-професійна програма: Історія та археологія
Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність: В9 Історія та археологія

Посилання на курс у системі
дистанційного навчання:

<https://posekmodule.km.ua/course/view.php?id=1479>

Семестр: 2 Кількість кредитів: 3 Мова викладання: українська

Розклад занять: <https://kpd.edu.ua/studentu/rozklad-zanyat>

Керівник курсу

П.І.Б. Михайлик Артур Олександрович
науковий ступінь; кандидат історичних наук
вчене звання доцент

Контактна інформація: Тел. (097) 4452008
e-mail: Step.Rudanskiy@gmail.com

Опис дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	Підготовка професіоналів у галузі історії та археології на основі новітніх досягнень історичної та педагогічної наук для роботи в архівних, музейних, бібліотечних установах та закладах вищої освіти. Мета курсу: використовуючи нові методологічні підходи та здобутки історіографії поглибити знання студентів з історичного краєзнавства та історичної регіоналістики;
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Кількість модулів	1
Форма навчання	денна
Статус навчальної дисципліни	нормативна
Перелік навчальних дисциплін, які мають бути вивчені раніше, перелік раніше здобутих результатів навчання	Методика наукових досліджень історії та археології, Методика викладання історичних дисциплін в закладах вищої освіти, Історія державотворення України, Історія мілітарної потуги в Україні, Сучасні технології пошуку і обробки інформації в історії та археології.

Формування програмних компетентностей

та результатів навчання

Індекс матриці ОПП	Програмні компетентності та результати навчання
ЗК01.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02.	Здатність працювати автономно.
ЗК03.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК04.	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК05.	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ЗК06.	Здатність працювати в міжнародному контексті.
ЗК07.	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
ЗК08.	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК09.	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
СК01.	Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.
СК02.	Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.
СК03.	Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.
СК04.	Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.
СК05.	Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.
СК 06.	Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області.
СК 07.	Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах фахової передвищої та вищої освіти, наукових установах.
СК08.	Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.
СК 09.	Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології
СК 10.	Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.
СК11.	Здатність володіти прийомами і методами створення безбар'єрного середовища на об'єктах історичної та культурної спадщини та надавати професійні туристичні послуги категоріям населення з особливими потребами.
ПР02.	Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.
ПР04.	Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проектів.
ПР05.	Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки
ПР06.	Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання.
ПР07.	Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПР08.	Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.
ПР10.	Планувати та реалізовувати історико-археологічні інновації, впроваджувати їх результати у сферу інклюзивного туризму, доступні для різних груп населення з урахуванням принципів сталого розвитку та охорони спадщини.

Структура курсу

Години занять					Тема	Результати навчання
Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійні		
6	4		4	30	Змістовий модуль 1. Історичне краєзнавство як галузь знань.	
2			2	6	Тема 1. Історичне краєзнавство як галузь знань.	Основні напрями краєзнавства, його переваги та специфіка. Поділ краєзнавства за пріоритетними сферами наукових зацікавлень. Форми краєзнавчої діяльності. Історичне краєзнавство. Співвідношення об'єктно-предметної сфери історичного краєзнавства та історичної регіоналістики. Основні джерела історико-краєзнавчих досліджень.
	2			6	Тема 2. Музеєзнавство в краєзнавчій роботі. Музейна справа на Поділлі.	Музеєзнавство як наука. Об'єкт і предмет музеєзнавства. Музей як соціокультурний інститут. Культурно-освітня і наукова робота музеїв. Музейна справа на Поділлі. Інклюзивне краєзнавство. Інклюзивні маршрути Поділля.
2				4	Тема 3. Архівознавство та його значення в краєзнавчих дослідженнях.	Методологічні засади архівознавства. Українське архівознавство: історичний поступ. Місце і роль архівознавства у підготовці фахівців. Основи роботи дослідника в архіві. Архіви Поділля.
2				4	Тема 4. Поділля – український регіон. Первісно-общинний лад на території Подільського краю.	Поняття термінів «Пониззя», «Поділля». Поділля – історико-географічний регіон України. Кам'яний вік на території Поділля. Трипільська культура. Доба бронзи. Ранній залізний вік. Пам'ятки скіфського та сарматського періодів. Ранньослов'янські поселення на території Поділля.
			2	4	Тема 5. Пониззя-Поділля у другій половині XII – першій половині XV ст.	Уличі та тиверці: місце проживання, господарство, суспільна організація. Землі південного Побужжя та Подністров'я у складі Давньоруської держави. Пониззя у складі Галицько-Волинського князівства. Монголо-татарська навала.
2				6	Тема 6. Поділля в складі Речі Посполитої.	Боротьба за Поділля в першій третині XV ст. Адміністративно-територіальний устрій краю та структура влади. Соціально-економічний розвиток Поділля після Люблінської унії. Берестейська церковна унія та її наслідки для Подільського краю.
4	6		6	30	Змістовий модуль 2. Поділля в індустріальний час.	
2			2	6	Тема 7. Подільський край в роки Національної революції XVII ст.	Визвольний похід на подільські землі військ під проводом Максима Кривоноса. Бойові дії на теренах Поділля у 1649-1657 рр. Поділля у 1672-1699 рр.
	2			4	Тема 8. Поділля у 1672-1699 рр. Кам'янецький ейялет.	Входження Поділля до складу Османської імперії. Соціально-економічний розвиток регіону у складі Османської імперії. Особливості культурного розвитку краю в XVII – на початку XVIII ст.

Години занять					Тема	Результати навчання
Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	Самостійні		
	2		2	6	Тема 9. Поділля наприкінці XVII – у XVIII ст.	Адміністративно-територіальний устрій та політичне становище Поділля. Соціально-економічне становище краю. Форми та розміри землеволодінь. Міста і містечка краю та їх роль в історії Поділля. Культурне життя краю.
				4	Тема 10. Поділля наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.	Адміністративно-територіальний устрій та політичне становище Поділля в кінці XVIII – в першій половині XIX ст. становище краю. Соціальне розбійництво на території краю в першій половині XIX ст. Декабристи на Поділлі. Політика русифікації в регіоні.
2			2	6	Тема 11. Поділля в другій половині XIX – на початку XX ст.	Селянська 1861 р. і Столипінська аграрні реформи на Поділлі та їх наслідки. Перша світова війна і подільський край. Українська революція 1917 – 1921 рр. на Поділлі. Кам'янецька доба Директорії УНР.
	2			4	Тема 12. Подільський край у XX – на початку XXI ст.	Поділля в міжвоєнний період. Голодомор 1932 – 1933 рр. на Поділлі. Друга світова війна і Подільський край. Соціально-економічний розвиток регіону в 1950 – 1980-х роках. Здобуття Україною незалежності: події на Хмельниччині. Україна в першій чверті XXI ст.
10	10		10	60	Всього	

Політика освітнього процесу

Нормативна база освітнього процесу доступна за посиланням

<https://kpdi.edu.ua/publicna-informatsiia/polozhennya-yaki-reglamentuyut-diyalnist-instytutu>

Дотримання умов доброчесності	Дотримання положень Кодексу академічної доброчесності НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут».
Очікування	Організація освітнього процесу та відвідування занять відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»» Оцінювання знань відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»».
Відвідування занять	Відвідування лекційних, практичних та семінарських занять з дисципліни є обов'язковим для всіх студентів відповідно до розкладу.
Відпрацювання пропусків занять	Студент, який пропустив заняття, самостійно вивчає матеріал за наведеними у силабусі джерелами інформаційного забезпечення і ліквідує заборгованість під час консультацій. Відпрацювання пропусків занять відбуваються відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу».
Допуск до заліку	Відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу» всі студенти, котрі не мають пропусків занять (відпрацювали пропуски занять) допускаються до отримання заліку – форма підсумкового контролю рівня засвоєння здобувачем навчального матеріалу з окремої дисципліни виключно на підставі оцінювання усіх складових поточного контролю результатів навчальної діяльності здобувачів.
Підсумкова модульна оцінка	Результати модульного контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та доводяться до відома студентів не пізніше трьох днів з

	часу його проведення із внесенням результатів у документи обліку успішності студентів. Студенти, які до початку сесії мають хоча б з одного модульного контролю (змістового модуля) менше 60 балів, не одержують підсумкову оцінку і не допускаються до екзамену рішенням навчального відділу як такі, що не виконали навчальної програми з дисципліни. Деталі, щодо підсумкового модульного контролю окреслені у «Положенні про організацію освітнього процесу»
Залікова оцінка	Результати заліку оцінюються за 100-бальною шкалою і включаються в підсумкову (рейтингову) оцінку з дисципліни з відповідним ваговим коефіцієнтом, як це передбачено у схемі оцінювання (див. нижче у розділі «Розподіл балів, які отримують студенти»).
Підсумкова оцінка дисципліни	3 Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як зважена з оцінок змістових модулів з відповідними ваговими коефіцієнтами, як це передбачено у схемі оцінювання (див. нижче у розділі «Розподіл балів, які отримують студенти»).

Верифікація результатів навчання

Шкала оцінювання з навчальної дисципліни у балах за всі види навчальної діяльності, яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	Добре	
75-81	C (добре)		
65-74	D (задовільно)	Задовільно	
60-64	E (достатньо)		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		

Розподіл вагових коефіцієнтів за змістовими модулями оцінювання складових поточного та підсумкового контролю результатів навчальної діяльності студентів з вивчення дисципліни «Історичне краєзнавство»:

Залік:

Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2 Рейтингова (підсумкова оцінка за змістовий модуль 2, враховуючи поточне опитування)				Рейтингова (підсумкова) оцінка з навчальної дисципліни (100 балів) або Залік
40 %					60 %				100
T1	T2	T3	...	T6	T7	T8	...	T12	

Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності студента

Компетенції (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (практичних, семінарських, лабораторних, враховуючи знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
98-100	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
75-80	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
65-69	Студент розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
60-64	Студент володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	матеріалу викликає значні труднощі.
50-59	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
1-34	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.

Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання захисту навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для студентів заочної форми навчання здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання заліку здійснюється за 100-бальною системою.

Інформаційне забезпечення курсу:

Основна література	1. Андерсон В. Проблеми регіоналізації України: теорія, практика, перспективи. Розвиток України в регіональній перспективі: політичні, економічні, соціальні проблеми регіоналізації. Київ, 2002. 2. Бялковський Л. Поділля у XVI ст. (польською мовою). Варшава, 1920. 113 с. 3. Верменич Я. Історична регіоналістика в Україні. Український історичний журнал. 2001. № 6; 2002. № 2. 4. Верменич Я. Історична регіоналістика в Україні: спроба концептуального аналізу. Київ: Наука, 2003; 5. Винокур І.С. Історія Лісостепоного Подністров'я та Південного Побужжя від кам'яного віку до середньовіччя. Київ-Одеса, 1995. 235 с. 6. Винокур І.С., Телегін Д.Я. Археологія України. Київ: Основи, 1995. 318 с. 7. Дашкевич Я.Р. Розселення вірмен на Україні в XI-XVIII ст. Український історико-географічний збірник. 1987. Вип.1. С.150-181. 8. Дем'янчук А., Дем'янчук Б., Дем'янчук Г. Українське краєзнавство: сторінки історії. Київ, 2006. 217 с. 9. Дзира Я.І. Татаро-турецькі напади на Україну XIII-XVI ст. (за хроніками Бельських і Стрийковських). Український історико-географічний збірник. Київ, 1971. Вип.1. С.83-102. 10. Жупанський Я., Круль В. Про об'єкт і предмет вивчення національного краєзнавства. Краєзнавство. 1994. №2. С.76 – 87. 11. Крикун М.Г. Повітовий устрій подільського воєводства в XV-XVI ст. Український археографічний щорічник. Вип.1. Т.4. К., 1992. С.157-178. 12. Крикун М.Г. Початки Подільського повітового устрою. Проблеми української історичної медієвістики. Київ, 1990. С.33-52. 13. Крикун М.Г. Поширення польського адміністративного устрою на українських землях. Проблеми слов'янознавства. Львів, 1991. Вип. 42. С.24-30. 14. Макарчук С. Писемні джерела з історії України. Львів :Каменярь, 1999. 187 с. 15. Макарчук С. Історичні неписемні джерела з історії України. Львів, 2002. 156 с. 16. Реєнт О.П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу. Український історичний журнал. 1999. №3.
--------------------	---

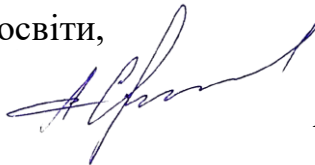
	17. Скрипник П., Горбик В. До питання про історичне районування України. Український історичний журнал. 1995. № 2. С. 12 – 18. 18. Тронько П. Історичне краєзнавство: Крок у нове тисячоліття: Досвід, проблеми, перспективи. Київ, 2000. 270 с.
Додаткова література	1. Боряк Г.В. Територія і залюднення Брацлавщини в першій половині XVI ст. (до 1566 р.) Історичні дослідження. Вітчизняна історія. Вип.ІІ. 1985. С.63-70. 2. Винокур І., Петров М. Про час заснування Кам'янця-Подільського: дискусійний аспект. Краєзнавство. № 1-4. 1999. С.10-21. 3. Винокур І.С., Горішний П.А. Бакота. Столиця давньоруського Пониззя. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 1994. 364 с. 4. Колодзейчик Даріюш (РП). Кам'янецький еялет: турецькі джерела до історії Поділля 1672-1699 рр. Український археографічний щорічник. – Вип.7. Київ, 1992. С.113-118. 5. Михайлик А.О. Історіографія історії Правобережної України дожовтневого періоду: соціально-економічний аспект. Вісник Державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина». – Хмельницький: ФОП Стрихар А.М. 2017. - № 1 (1). С.217 – 224. 6. Михайлик А. О. Звільнення Кам'янця-Подільського від більшовицької окупації 28 лютого 1918 року. Спроба аналізу візуальних джерел. «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2023. № 11(17) 2023. С. 1218 – 1230. 7. Михайлик А.О. Роль соціально-економічного чинника у формуванні інтелігенції Правобережної України в другій половині XIX – на початку XX ст. Наукові праці Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника: зб. наук. пр. / [редкол.: Т. М. Карпова (гол.) та ін.]. Т. 4: До 70-річчя від дня народження професора Анатолія Григоровича Філінюка. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2023. С. 206 – 216. 8. Михайлик А.О. Фотодокументи як джерело історії повсякденності: відкриття Кам'янець-Подільського університету 22 жовтня 1918 р. «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»): журнал. 2023. № 10(16) 2023. С. 872 – 884. 9. Степанков В.С. Подільські опришки та їх боротьба з турецькою залогою Кам'янця-Подільського (осінь 1672-1674 рр.). Кам'янеччина в контексті історії Поділля. Кам'янець-Подільський, 1997. Т.1. С.71-75. 10. Трубочанінов С.В. Історія Поділля та Південно-Східної Волині. Ч.2. Кам'янець-Подільський, 1994. 11. Трубочанінов С.В. Поділля в останній третині XVII ст. // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки. Т.1(3). Кам'янець-Подільський, 1997. С.220-229. 12. Франко І. Галицьке краєзнавство. Зібрання творів у 50 томах. Т. 46. Кн. 2. Київ: Наукова думка, 1986. 13. Grzybowski S. Wroczystości w Kairze po zdobyciu Kamienca-Podolskiego w 1672 r. Kamieniec-Podolski studia z dziejów miasta i regionu. T.1. Makow, 2000. S.181-185. 14. Kolodziejczyk D. O Turkach w Kamieńcu raz jeszcze – refleksje z kwerendy w Bolonii Barok. Historia-Literatura-Sztuka. № 1(15). Krakow, 2001. S.165-175. 15. Kolodziejczyk D. Podole pod panowaniem tureckim. Ejalet kamieniecki 1672-1699. Warszawa, 1994. 16. Magocsi Paul Robert. A history of Ukraine. University of Toronto: Press Incorporated, 1996. 811 p. 17. Reid A. Borderland: A Journey Through the History of Ukraine. London: Orion, 2022. 400 p.

Гарант освітньої програми

Анатолій СКРИПНИК

В.о. завідувача кафедри інклюзивної освіти,
реабілітації та гуманітарних наук

Анатолій СКРИПНИК